

SIVISTYSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 2/2000 vp

Hallituksen esitys laeiksi eräiden opetustointa koskevien lakien muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 7 päivänä maaliskuuta 2000 lähettänyt sivistysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laeiksi eräiden opetustointa koskevien lakien muuttamisesta (HE 10/2000 vp).

Lausunto

Eduskunnan päätöksen mukaisesti perustuslakivaliokunta on antanut asiasta lausunnon (PeVL 9/2000 vp), joka on otettu tämän mietinnön liitteeksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitusneuvos Matti Lahtinen, opetusministeriö
- hallintojohtaja Kari Pitkänen, Opetushallitus
- apulaisosastopäällikkö Pentti Aho, Opetusalan Ammattijärjestö OAJ ry
- neuvotteleva lakimies Eeva-Riitta Pirhonen, Suomen Kuntaliitto.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi perusopetuslakia, lukiolakia, taiteen perusopetuksesta annettua lakia, nuorisoasteen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen kokeilusta annetun lain kumoamisesta annettua lakia sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia.

Perusopetuslaista ja lukiolaista ehdotetaan poistettaviksi palvelussuhteen päättymisen johdosta maksettavaa erorahaa ja koulutustukea koskevat siirtymäsäännökset. Perusopetuslakiin ja lukiolakiin lisättäisiin valtuutussäännös, jonka nojalla myös opetushallitus voi määrätä rehtorin ja opettajan kelpoisuusvaatimuksista.

Taiteen perusopetuksesta annettuun lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset, joiden mukaan koulutuksen järjestäjän oppilaiden kotikuntien ja muiden koulutuksen järjestäjien kanssa teke-

mät sopimukset voidaan ottaa huomioon oppilaita otettaessa ja oppilasmaksuja määrättäessä.

Nuorisoasteen koulutuksen kokeilua ehdotetaan jatkettavaksi niin, että kokeiluyksiköihin voidaan ottaa uusia opiskelijoita vielä vuosina 2000 ja 2001.

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että laskettaessa ammattikorkeakoulujen yksikköhintoja vuodelle 2001 vakinaisten ammattikorkeakoulujen kustannusten lisäksi otetaan huomioon myös väliaikaisten ammattikorkeakoulujen kustannukset.

Lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä. Perustuslakivaliokunnan lausunnossa olevien huomautusten johdosta valiokunta ehdottaa muutoksia 1., 2. ja 3. lakiehdotukseen.

Yksityiskohtaiset perustelut

1. Laki perusopetuslain 37 ja 53 §:n muuttamisesta

37 §. Perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten valiokunta ehdottaa kelpoisuusvaatimuksia koskevaan valtuutussääntöön täsmennystä.

2. Laki lukiolain 30 ja 43 §:n muuttamisesta

30 §. Edellä todettuun viitaten valiokunta ehdottaa pykälään vastaavaa muutosta.

3. Laki taiteen perusopetuksesta annetun lain 6 ja 12 §:n muuttamisesta

6 §. Hallitus ehdottaa oppilaaksiottoa koskevaan 6 §:ään lisättäväksi uuden 2 momentin, jonka mukaan mahdolliset oppilaaksiottamista ja oppilaspaikkoja koskevat sopimukset voitaisiin ottaa oppilaita otettaessa huomioon ja asettaa sopimuksissa tarkoitettut hakijat etusijalle valinnassa. Vastaavasti koulutuksen järjestäjänä toimiva kunta voisi asettaa omasta kunnasta tulevat hakijat etusijalle. Säännös tulisi sovellettavaksi kuitenkin vain silloin, kun hakijoita olisi enemmän kuin täytettäviä oppilaspaikkoja. Huomattavaa on, että kaikkien valittavien oppilaiden tulisi lisäksi aina täyttää valinnassa edelly-

tetty vähimmäistieto- ja taitotaso taikka valmiudet.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan katsonut, että ehdotetuille oppilaaksiottamista koskeville säännöksille on perustuslain 6 §:n 2 momentissa tarkoitettu ja viime kädessä perustuslain 121 §:ssä vahvistettuun kunnalliseen itsehallintoon palautuva hyväksyttävä syy paitsi silloin, kun opetuksen järjestäjänä on taiteen perusopetuksesta annetun lain 2 §:n 3 momentissa tarkoitettu valtion oppilaitos. Perustuslakivaliokunta on edellyttänyt, että säännöstä tarkistetaan siten, että valtion oppilaitos ei voi olla ehdotetussa säännöksessä tarkoitetun sopimuksen osapuoli. Valiokunta ehdottaa perustuslakivaliokunnan edellyttämää muutosta sääntöön.

Perustuslakivaliokunta on katsonut, että koulutuksen järjestäjä ei voi tehdä oppilaaksiottamista koskevaa sopimusta kaikista oppilaspaikoista, eikä kunta voi koulutuksen järjestäjänä varata kaikkia oppilaspaikkoja omille asukkailleen. Perustuslakivaliokunnan mukaan koulutuksen järjestäjän tulee pitää merkittävä osa oppilaspaikoista asuinpaikkaan perustuvien etusijajärjestelyjen ulkopuolella. Valiokunta on pitänyt asianmukaisena sisällyttää lakiin tästä nimenomainen säännös.

Perustuslakivaliokunta ei ole lausunnossaan määritellyt sitä, mikä on merkittävä osa oppilaspaikoista. Saamansa selvityksen perusteella sivistysvaliokunta ehdottaa, että hakijoita, joille annetaan etusija oppilaaksiotossa, saa olla enintään puolet kulloinkin otettavista oppilaista.

12 §. Perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten valiokunta ehdottaa pykälän 1 momenttiin muutosta, jolla valtion oppilaitokset rajataan sääntönsä soveltamisalan ulkopuolelle.

Perustuslakivaliokunnan lausunnossa todettuun yhtyen sivistysvaliokunta korostaa, että oppilasmaksujen tulee kaikissa tapauksissa olla ehdotetussa säännöksessä mainitulla tavalla kohtuullisia. Maksujen välisiä eroja ei siten saa määrätä kohtuuttoman suuriksi.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella sivistysvaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että 4. ja 5. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomina ja

että 1.—3. lakiehdotukset hyväksytään muutettuina (Valiokunnan muutosehdotukset).

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

perusopetuslain 37 ja 53 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 21 päivänä elokuuta 1998 annetun perusopetuslain (628/1998) 37 §:n 3 momentti ja 53 §:n 2 momentti seuraavasti:

37 §

Henkilöstö

siä. Opetusministeriö voi erityisestä syystä myöntää *kelpoisuusvaatimuksista* erivapauden.

— — — — —
Rehtorin ja opettajien kelpoisuusvaatimuksista (*poist.*) säädetään *valtioneuvoston asetuksella (poist.)*. *Opetushallitus voi tarvittaessa antaa asetuksen säännöksiä täydentäviä määräyk-*

53 §

(Kuten HE)

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

2.

Laki

lukiolain 30 ja 43 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 21 päivänä elokuuta 1998 annetun lukiolain (629/1998) 30 §:n 3 momentti ja 43 §:n 2 momentti seuraavasti:

30 §

Henkilöstö

Rehtorin ja opettajien kelpoisuusvaatimuksista (*poist.*) säädetään *valtioneuvoston asetuksella (poist.)*. *Opetushallitus voi tarvittaessa antaa asetuksen säännöksiä täydentäviä määräyk-*

siä. Opetusministeriö voi erityisestä syystä myöntää *kelpoisuusvaatimuksista* erivapauden.

43 §

(Kuten HE)

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

3.

Laki**taiteen perusopetuksesta annetun lain 6 ja 12 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan taiteen perusopetuksesta 21 päivänä elokuuta 1998 annetun lain (633/1998) 12 §:n 1 momentti sekä
lisätään 6 §:ään uusi 2 momentti seuraavasti:

6 §

Oppilaaksi ottaminen

Muu koulutuksen järjestäjä kuin valtion oppilaitos voi tehdä yhden tai useamman kunnan tai muun koulutuksen järjestäjän kanssa sopimuksen oppilaiden ottamisesta. Oppilaaksiotossa edellytetyn tieto- ja taitotason taikka valmiudet täyttävälle, sopimuksessa tarkoitetuille tai kunnan järjestämässä koulutuksessa omasta kunnasta tuleville hakijoille voidaan 1 momentin estämättä antaa etusija oppilaaksiotossa. *Edellä tarkoitettuja hakijoita, joille annetaan etusija oppilaaksiotossa, saa olla kuitenkin enintään puolet kulloinkin otettavista oppilaista.*

12 §

Oppilailta perittävät maksut

Oppilailta voidaan periä opetuksesta kohtuullisia maksuja. Koulutuksen järjestäjänä toimiva kunta voi määrätä omasta kunnasta tulevalta oppilaalta perittävän maksun erisuuruiseksi kuin muulta oppilaalta perittävän maksun. Lisäksi jos *muu* koulutuksen järjestäjä *kuin valtion oppilaitos* on tehnyt yhden tai useamman kunnan tai muun koulutuksen järjestäjän kanssa sopimuksen koulutuksen järjestämisestä aiheutuvien kustannusten jakamisesta, voidaan oppilasmaksut määrätä erisuuruiseksi sopimuksen piiriin kuuluvien ja muiden oppilaiden osalta.

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

Helsingissä 9 päivänä toukokuuta 2000

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Kaarina Dromberg /kok	Margareta Pietikäinen /r
vpj.	Jukka Gustafsson /sd	Osmo Puhakka /kesk
jäs.	Tapio Karjalainen /sd	Leena Rauhala /skl
	Tanja Karpela /kesk	Säde Tahvanainen /sd
	Jyrki Katainen /kok	Ilkka Taipale /sd
	Inkeri Kerola /kesk	Irja Tulonen /kok
	Irina Krohn /vihr	Unto Valpas /vas
	Markku Markkula /kok	Pia Viitanen /sd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marjo Hakkila.

SiVM 2/2000 vp — HE 10/2000 vp